

*(ՀՀ արդարադատության նախարարության գործունեության ոլորտի
համատեքստում)*

«Քաղաքացիական հասարակության ինստիտուտ» (ՔՀԻ) ՀԿ-ն գործում է 1998թ.-ից՝ նպատակ ունենալով աջակցել Հայաստանում ազատ, ժողովրդավարական հասարակության կայացման գործընթացին: Կազմակերպության գործունեությունն ուղղված է մարդու իրավունքների ոլորտում կարողությունների զարգացմանը և իրազեկմանը, ինչպես նաև՝ խաղաղաշինությանը և կոնֆլիկտների հաղթահարմանը:

Մարդու իրավունքների ոլորտի գործունեության հիմնական ուղղություններն են խոշտանգումների կանխարգելումը, արդարադատության համակարգի բարեփոխումները, այդ թվում՝ պատիժների կատարման հիմնախնդիրները և այլընտրանքային պատժամիջոցների խթանումը, աջակցությունը պրոբացիայի ծառայության ստեղծմանը և զարգացմանը, անչափահասների արդարադատությունը, մարդու իրավունքների ոլորտում օրենսդրության բարելավումը՝ ՀՀ կողմից ստանձնած միջազգային պարտավորությունների համապատասխանեցման նպատակով և այլն:

Իր առջև դրած նպատակները ՔՀԻ-ն իրականացնում է հետևյալ եղանակներով.

- *Օրենսդրության վերլուծություն և փոփոխության առաջարկների մշակում և լոբբինգ՝* մարդու իրավունքների ոլորտը կարգավորող օրենքների արդյունավետ կիրառման, դրանց բարեփոխման և միջազգային չափանիշներին համապատասխանեցման նպատակով.
- *Մոնիթորինգ.* ՔՀԻ-ն պարբերաբար իրականացնում է քրեական և վարչական գործերով դատական մոնիթորինգ տարբեր թեմաներով, որոնց արդյունքները, համադրվելով օրենսդրական վերլուծության հետ, հրապարակվել են զեկույցների և ուսումնասիրությունների տեսքով:

Ստեղծման պահից ի վեր կազմակերպությունը հանդիսանում է քրեակատարողական հիմնարկներում և մարմիններում հասարակական վերահսկողություն իրականացնող Դիտորդական խմբի անդամ: ՔՀԻ-ն իր ներկայացուցիչն ունի ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանին կից Բոնությունների կանխարգելման ազգային մեխանիզմում, իսկ 2007թ.-ից կազմակերպությունը մասնագիտացել է նաև ընտրությունների մոնիթորինգի և ընտրական իրավունքի պաշտպանության ոլորտում:

- *Զեկույցներ, ուսումնասիրություններ և այլ հրատարակություններ.* Մարդու իրավունքների խախտումների վերաբերյալ զեկույցների և հայտարարությունների

տարածում՝ ուղղված ներպետական և միջազգային ատյաններին՝ նպատակ ունենալով վեր հանել համակարգային խնդիրները և լուծման առաջարկներ ներկայացնել, ինչպես նաև՝ նպաստել անպատժելիության մթնոլորտի վերացմանն ու կանխել հետագա խախտումները:

Վերջին տարիներին Հայաստանի համընդհանուր պարբերական այլընտրանքային զեկույցներ է ներկայացրել ՄԱԿ-ին ինչպես անհատական, այնպես էլ՝ միջազգային այլ կազմակերպությունների հետ համատեղ (Մարդու իրավունքների միջազգային ֆեդերացիա, Նորվեգիայի հելսինկյան կոմիտե և այլն):

- *Հասարակության իրազեկության բարձրացում և շահերի պաշտպանություն*՝ մարդու իրավունքների, այդ թվում՝ ազատությունից զրկված անձանց իրավունքների վերաբերյալ ուղեցույցների, տեղեկագրքերի, բջջային հավելվածի և այլ նյութերի պատրաստման և տարածման միջոցով:

2003թ.-ից գործում է ՔՀԻ Մարդու իրավունքները Հայաստանում (www.hra.am) կայքը, որը տեղեկատվական-մասնագիտական հարթակ է՝ նախատեսված տեղական և միջազգային լսարանի համար: Կայքը տրամադրում է հավաստի տեղեկատվություն, մասնագիտական վերլուծություն Հայաստանում մարդու իրավունքների ոլորտի վերաբերյալ, ինչպես նաև բարձրաձայնում մարդու իրավունքների խախտումների մասին՝ դրանց վերականգնման և շահերի պաշտպանության նպատակով: Կազմակերպությունն ունի մարդու իրավունքների խախտումների վերաբերյալ գործերով իրավաբանական խորհրդատվության թեժ գիծ, որը գործում է 055 080 111 հեռախոսահամարով:

- *Կարողությունների զարգացում և վերապատրաստում*: ՔՀԻ-ն պարբերաբար կազմակերպում է կարողությունների զարգացման և վերապատրաստման դասընթացներ տարբեր թեմաներով և տարբեր շահառու խմբերի համար: Մարդու իրավունքների տարբեր ոլորտների և խաղաղաշինության ու կոնֆլիկտների հաղթահարման դասընթացներ են կազմակերպվել աշակերտների, ուսանողների և երիտասարդների համար: Վերապատրաստման դասընթացներ են կազմակերպվել փաստաբանների, դատախազների, ոստիկանների և քրեակատարողական ծառայողների համար: Կարողությունների զարգացման և վերապատրաստման որոշ ծրագրեր կազմակերպվել են տարածաշրջանային մակարդակով: ՔՀԻ-ն իրականացրել է նաև պրոբացիայի ծառայության վերաբերյալ փորձի փոխանակման ծրագիր արտերկրում ՀՀ պետական տարբեր շահագրգիռ կառույցների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ:

ՔՀԻ-ն նաև պրակտիկայի հնարավորություն է ստեղծում երիտասարդ իրավաբանների համար՝ խրախուսելով նրանց փորձի ձեռքբերմանը և նպաստելով կարողությունների զարգացմանը: